

Regionråd for Hadeland, fredag 22.mai 2015

Hva gjør steder attraktive for mennesker?

**Sjefarkitekt-byplanlegger Michael J. Fuller-Gee Dip LA, MA (urban design), MNLA
Arendal kommune**

Hvordan vi kan få flere boliger og folk til regionen?

Stedsutvikling, boligstrategi, attraktive levevilkår mm.

Statens pris for bærekraftig by- og stedsutvikling skal belønne planlegging og gjennomføring med høy kvalitet som fremmer bærekraftig by- og stedsutvikling.

Prisen skal fremheve og belønne nyskapende tiltak, strategier og samarbeidsformer som fremmer:

bedre miljø, helse og levekår i byer og tettsteder, og som legger til rette for **god arealbruk og miljøvennlig transport og energibruk.**

En ønsker å fremheve byer- og steder som har vist **vilje og evne til å skape et levende og attraktivt sted å bo, arbeide, drive næring og besøke.**

Kåringen skal bidra til å løfte frem **forbilder som kan inspirere andre til innsats.**

Hadeland i Gran kommune: Et område med høyproduktive jordressurser og verdifullt landskap,

Hadeland

GRAN KOMMUNE

1. Vestland kanoutleie
2. Solvik kanoutleie
3. Oddvar Svarte
4. Randsfjordferja
5. Galleri Odin
6. Soppen Paintball
7. Raukr Viking
8. DS Cafe Oscar II
9. Nes Brenneri
10. Galleri Von Der Lippe
11. Åstjern Villmark
12. Lygnasetter - Hotell / Kro
13. Lygna Skisenter
14. Brandbu Senter
15. Tegneseriemuseet
16. Bergslia
17. Grinakervev
18. Hadeland Solvsmie
19. Brynie Designsmie
20. Hadeland Folkemuseum
21. Gården Tuv
22. Hotell Hadeland
23. Granavolden Gjæstgiveri
24. Sanner Hotell
25. Søsterkirkene
26. Steinhuset / Gran Prestegårdshage
27. Gran Golf
28. Gran Senter
29. Mat fra Hadeland
30. Hadeland Gjestegård
31. Gjestfriheten Fjordstue

JEVNAKER

38. Midtre Olimb Gård
39. Jevnaker Kirke
40. Randsvangen Hotell
41. Annes Hage / Øvre Vang Gård
42. Thorbjørnrud Hotell
43. Hadeland Glassverk / Kokkestua
44. Kistefos Museet
45. Slovika Camping
46. Galleri Roenland
47. Halvorsbøle / Acem
48. Klækken Hotell

LUNNER

32. Lunner Golfklubb
33. Lunner Kirke
34. Bislingen Fjellstue / Alpinsenter
35. Solobservatoriet
36. Viubråtan Feriesenter
37. Hadeland Bergverksmuseum

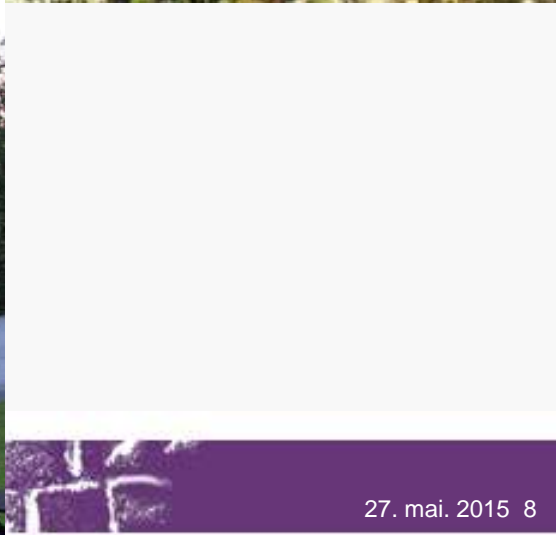
BUSKERUD FERIEPARK

- 48

Hadeland glass

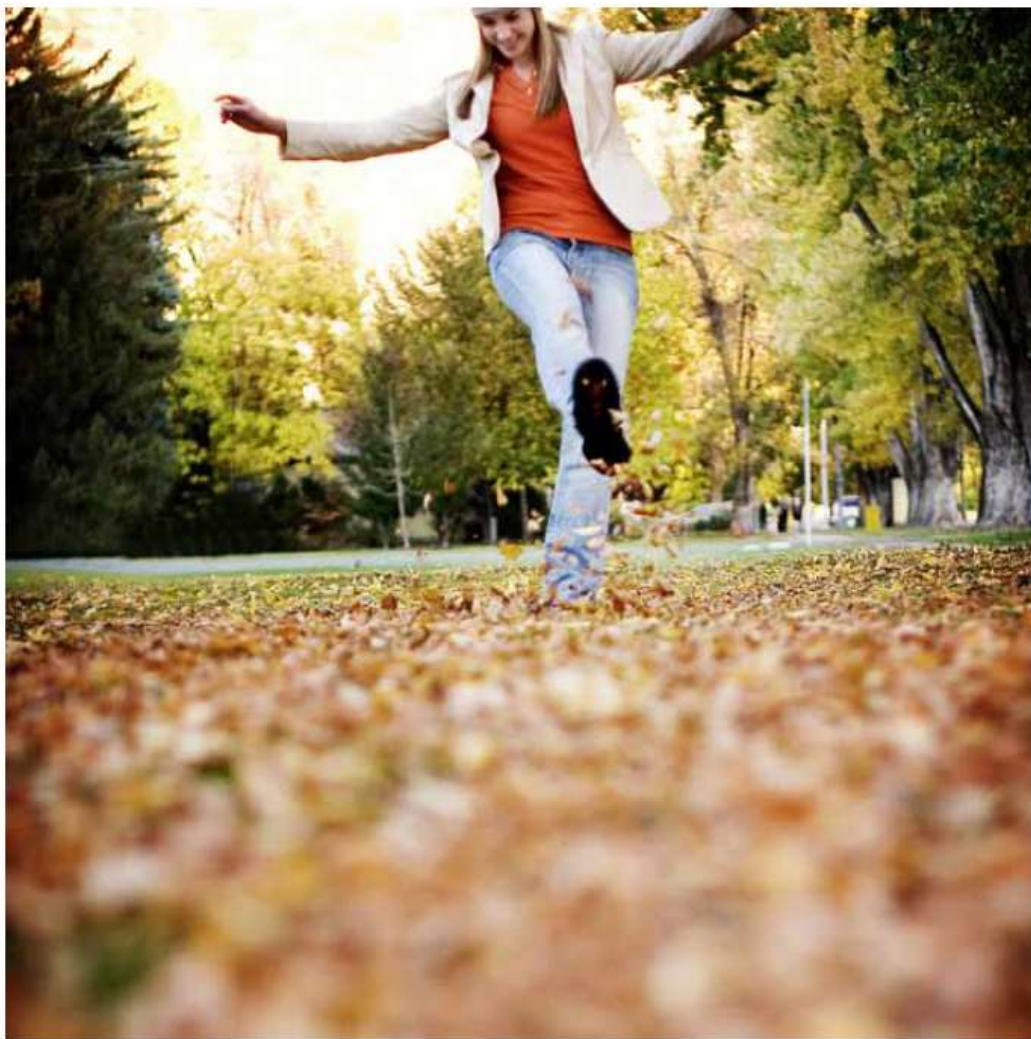

- Region som ligger mellom 4,5 og 8 mil fra Oslo, og med kort veg til Gardermoen, Hønefoss og Gjøvik. En region som vokser.
- Men den vokser mye mindre enn ønsket, og det er behov for å gjøre noe i forhold til dette.
- Hvordan vi kan få flere boliger og folk til regionen?

- Nome skal være et attraktivt sted å bo

Kunnskap i Skolen

- Skolene i Nome skal være blant de beste i Telemark.

Kvalitet i Omsorgen

- Et behandlingstilbud med frihet til å velge, med trygghet og verdighet.

Økt Bolyst

- Det skal være attraktivt, enkelt og godt å bo i Nome kommune!

Aktivt Næringsliv

- Det er viktig for Nome med et sunt og velfungerende næringsliv.

Bedre og Tryggere veier

- Vi vil ha bedre kvalitet på kommunale veier og sikre farlige skoleveier.

Frivillig Arbeid

- Det frivillige arbeidet i Nome kommune skal verdsettes og støttes.

■ For hvem?

Oppvekstsforhold = attraktivitet

Flesteparten av dem som flytter til Oslo, er unge mennesker

SSB

”Det skyldes jobb, studiemuligheter og de sosiale tilbudene.

Det er jo ingen valgmuligheter i de små byene”.

*Malin Hjelvik –
Aftenposten 15.juni 2006*

ARENDALE KOMMUNE

Kvinner I alderen 20 – 24 år flytter hyppigst.

SSB, 10. mars 2008

- De flytter fra utkantstrøk til sentrale strøk på grunn av jobb, utdanning – og livskvalitet.

Mer fokus på livstilskvalitet

Hva er det de unge mener?

”Det er
sååå
kjedelig
her!”

”.....vi treffes på parkeringsplassen”

KIWI mini prís

KIWI mini prís

7-23 Sam 10-22

7-23

KIWI mini prís

BYUTVIKLING: Vi MÅ samle aktiviteter rundt et torg

ARENDALE KOMMUNE

ARENDALE KOMMUNE

Abacus

Abacus

mana.cat

EUR

EUR

EUR

Abacus

Abacus

mana.cat

Mye idrett, lite musikk

- De skryter av idrettstilbudet,
- - men irriterer seg over at det øvrige aktivitetstilbudet for ungdom blir stadig dårligere.

ARENDALE KOMMUNE

– Utviklar me «tette» eller «teite» tettstader?

Byplanleggjar Michael Fuller-Gee sa mange unge i dag ikkje vil ha bil, men bu i tete og trivelege sentrum der dei finn alt

– Så heldige de er som har denne veien til å utvikle tettstaden dykkar. Så grip sjansen!

HELGE GUDHEIM
helge@ntsa-ekstres.no

FAGERNES: Slik innleide byplanleggjar i Arendal, Michael Fuller-Gee då han fyra laus med ein serie av forslag og eksempel for utvikling av Fagernes og Leira.

Oslo største vekst-regionen

– Oslo er den raskast veksande regionen i Europa, og opnar i år sju nye skular. Dei unge vil flytte dit bade i sentrum, drikke vin, treffe folk og ha det hyggeleg. Mange av dei vil ikkje ha kostnaden med bilhald – og vel ofte byen i staden for å flytte attende til bygda.

– Eldrebølga kan bli veldig viktig for tettstadsutviklinga framover, og den kan «støtte oss». Dei vil ut av stoe hagar og bus, og inn i leiligheter midt i sentrum. Og om ein ignorerer ein del av desse fakta, kan det gå gale. Difor må ein bruke samferdsel og infrastruktur som vekstdriver saman med utdanning og tenestetilbod – til å bygge levande sentrum.

– Tenk på dei unge!

Michael Fuller-Gee spurde vidare kven me skal ha fokus på når me planlegg – og svara sjølv: Våre barn. Han sa unge vaksen etterspur gode oppvekstforhold og attraktivitet.

– I det kommunale, lir ofte det som ikkje er lovpålagt: 200.000 barn i Norge går på skular utan lovleg innelukka – noko mange

«Einsemd er eit norsk problem; dobbelt så mange tek livet som i Storbritannia.»

MICHAEL FULLER-GEE, BYPLANLEGGJAR

FAKTA

Regionsenter-utvikling:

■ Fredag vart den tredje og siste samling i samband med E16-utbygginga arrangert på Fagernes.

■ Tema: «Hvordan skal regionsenteret Fagernes og Leira utvikle seg?»

■ Samarbeidsprosjekt mellom Nord-Aurdal kommune, Oppland fylkeskommune, Statens vegvesen og det lokale næringslivet

■ 60 deltakarar.

unge ikkje vil flytte attende til.

Tett eller tait?

– Utviklar me «tette» eller «teite» tettstader? Det som særpregar slike stader er dårleg kommunalt planarbeid, svake politikkarar og lite nasjonal styring.

– Mange av våre tettstader er stengde – fordi det blir bygd kjøpesenter utanfor. No treffest folk ofte på parkeringsplassen ved eit kjøpesenter. Fagernes er òg prega av asfalt og parkeringsplassar.

– I staden må me samle aktivitetar rundt fine torg, tenkje landsby, og få bilane ned i parkeringshus under bakken. Legg barnebusar, skular, boligar, svømmehallar og idrettsanlegg inn i sentrum – der folk er og møtest. Når ein kjem ein stad, vil ein også møte folk.

Einsemd og planlagt forfall

– Norske 15-åringar sit no meir stille enn dei over 60. Og i 40 prosent av alle husstandar bur det berre ein person. Einsemd er eitt av våre aller største folkehel-seproblemer.

– Mange unge seier kommunane brukar masse pengar på kultur og idrett, som berre «ei handfull» nyttar. Difor vil ikkje fleire idrettsbanar løyse folkehel-seproblemet. Og så må me slutte å plassere skular og idrettsanlegg langt «ute og baks», sa byplanleggjar Michael Fuller-Gee.

Tettstadsutvikling – Om me plasserer idrettsanlegga utanfor sentrum, blir det berre for dei spesielt interesserte, sa byplanleggjar Michael Fuller-Gee til rundt 60 frammutte under eit seminar på Fagernes fredag om utvikling av regionsenteret.

- Fagernes treng byråd og ny hall

Pris til Fosheim

Fosheim Sag og Høvleri i Vestre Slidre er kåret til Årets bedrift i Valdres 2014. Side 6

Nytt dagsenter

Bagen har fått psykiatrisk dagsenter og tjenesteleider Anne Kirsti Sørutahaugen er fornyet. Side 29

Prøysen-kveld

Inger Lise Rypdal, Vigen Sandvik og Maj Britt Andersen gjesta Fagernes torsdag kveld. Side 28

Utfordringer for regionsenteret

- Fagernes og Leira må utfylle hverandret! Ikke konkurrere!
- Ny E16 flytter trykdepunktet vekk fra Fagernes sentrum - hvordan få folk til å stoppe på Fagernes?
- God parkeringsordning, men dårlig utnyttede arealer. Parkering på feil sted?
- Attraktive arealer må frigjøres til utbyggingsformål
- Trenger attraksjoner!
- Bygge opp rundt eksisterende kvartaler!

I sentrum: Heidi Arnesen frå Fagernes Handelsstand meiner bygdebyen treng eit eige byråd for utvikling, for å auke forståinga mellom politikarar og næringsutøvarar. Dessutan ynskjer ho seg ein ny hall i Parken på Fagernes. FOTO: HEIDI GJØRUM

Byplanleggjar Michael Fuller-Gee tala fredag varmt for fortetting og sentrumssatsing av Fagernes og Leira. Han ynskjer skular, idrettsanlegg og boligar inn i sentrum. Heidi

Arnesen i Fagernes Handelsstand følgde opp med å ynskje seg byråd for Fagernes, og spurte kvifor ny hall skal byggjast «langt inni skogen» på Leira? Side 4-5

Heidi Arnesen, handelstand spurte kvifor ny idrettshall skal byggjast "langt inni skogen"?

Valdres

18.oktober 2014

ÅPEN DAG!
Onsdag 22. oktober
Informasjon og gratis behandling fra kl. 10 til 14.

”Hvor er hjerte av sentrum?”

- Området som deltagere mener er ”**sentrum av sentrum**” må defineres og tegnes som en sirkel/oval på et kart

5 minutters gangavstand

**”Byen må bli
tettere, høyere, mer
barnevennlig og
full av folk”**

**Ordfører Einar Halvorsen skal bygge
urbane, menneske- og klimavennlige
Arendal.**

23. november 2012

Arendal sentrum 2003

– busstasjon med pomfrits

Arendal Kultur- og rådhus 2004: Arendalskonferansen, Arendalsuke

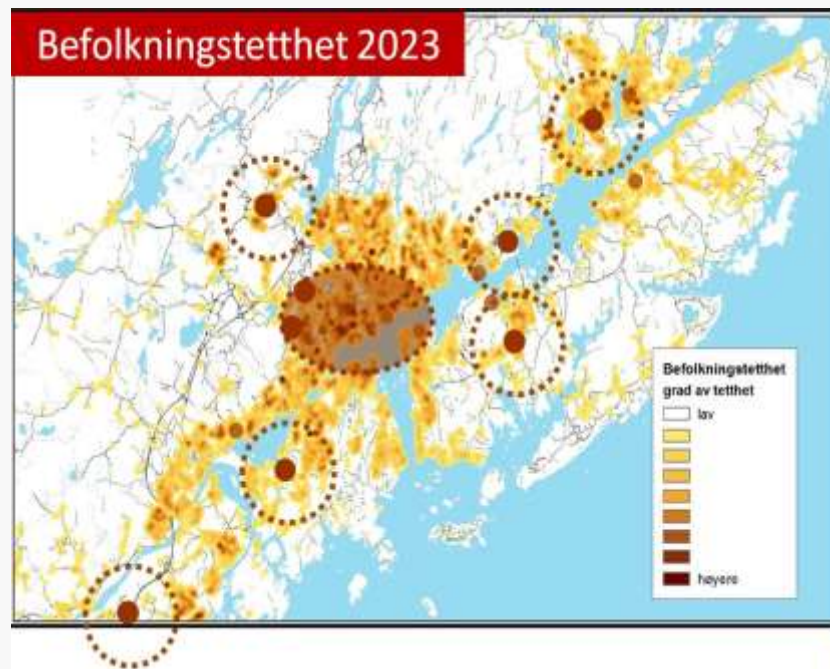
2001:	<u>- 6</u>
2002:	<u>- 68</u>
2003:	<u>- 33</u>
2004:	<u>+ 206</u>
2005:	<u>+ 150</u>
2006:	<u>+ 231</u>
2007:	<u>+ 644</u>
2008:	<u>+ 579</u>
2009:	<u>+ 414</u>
2010:	<u>+ 574</u>
2011:	<u>+ 572</u>
2012:	<u>+ 550</u>
2013:	<u>+ 505</u>

Arendal: Befolkningsutvikling

Forslag til strategi for by- og bydelsutvikling:

- Flere folk som bor og arbeider i Arendal sentrum og i bydelssentra

Nye boliger i fokus:

- - 80% av boligbehovet bør bygges som nye leiligheter i ulike prisklasser hvorav
- - 50% i sentrum (1 km radius)
- - og resten omkring bydelssentra. (0,3km radius)

2 000 nye boliger

1 km radius
fra Rådhus

- TRANSFORMASJON AV OMRÅDER**
1. Barbu Brygge
  2. Barbu (kommune)
  3. Strømsbuslette 9 – Bakke Lie Sørensen
  4. Strømsbuslette - Volvo
  5. Myrene-Bjørnes

Utfordringer for Arendal mot 2023

1. LEVEKÅRSUTFORDRINGER
2. FLERE ELDRE
3. SPREDT BOSETTING OG NÆRINGSETABLERING
4. BEFOLKNINGSVEKST
5. KOMMUNENS ØKONOMI

Stedsutvikling: 2007-2009

Vegårshei, Aust-Agder:

2006: 1856 innbyggere

Mål: 1950 innbyggere i 2018

Lokalsamfunnsutvikling i Vegårshei

- Planlagt utvikling

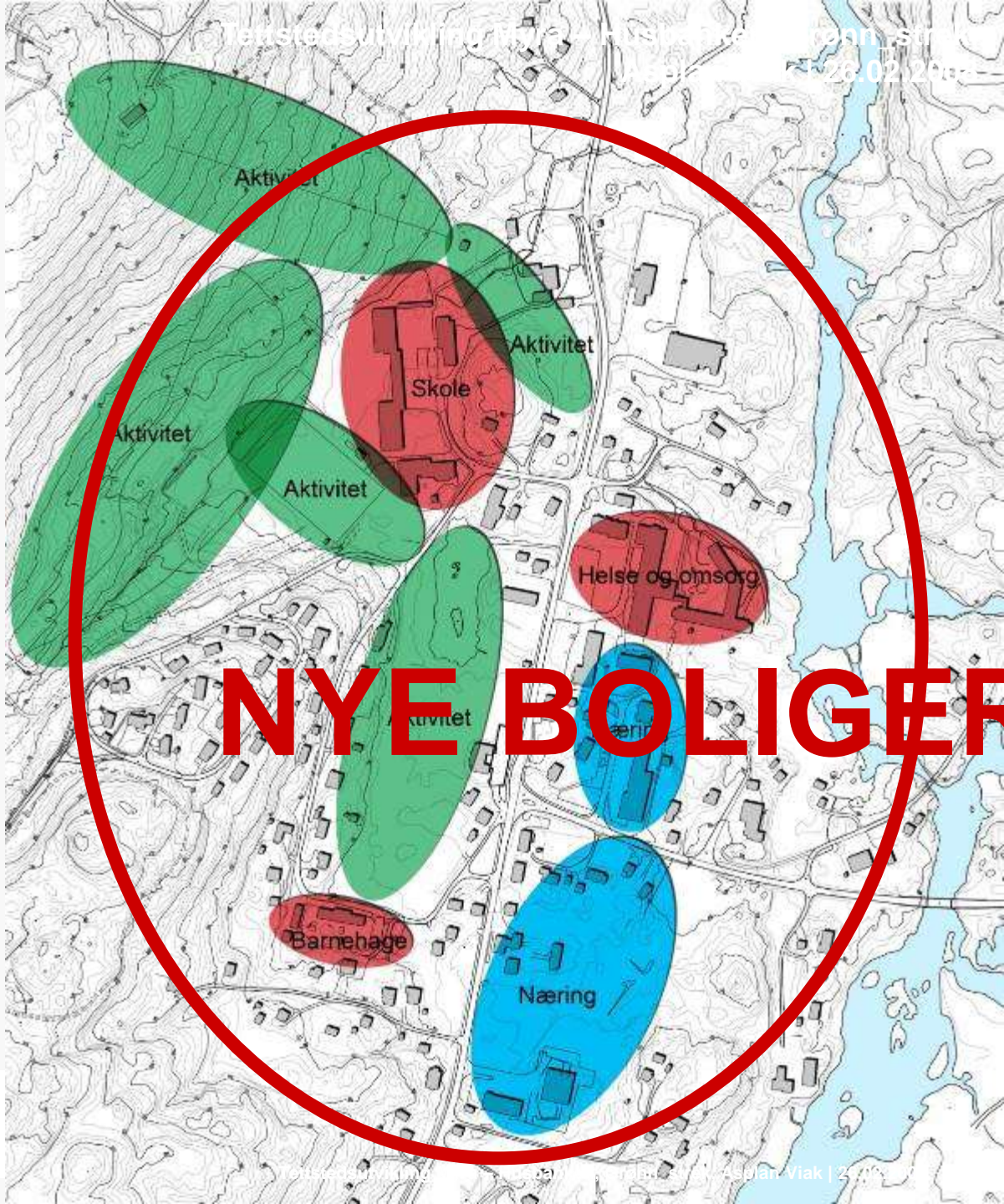

Et definert sentrum – en styrke for bygda

- utvikles for alle
- fritidsaktiviteter
- friluftsliv og idrett
- handel og næring
- liv mellom husene
- offentlige tjenestetilbud
- fremtidens omsorgsutfordringer
- variert botilbud

**MANGE nye
boliger i
Myra
sentrum,
Vegårshei**

Vegårshei kommune i samarbeid med Husbanken:
Utbyggingsområdet er ca. 10 da stort, ligger solrikt og vestvendt på et høydedrag mellom sentrum og storelva.

I gangavstand til kommunehus, butikker og andre

Nøkkelferdige innholdsrike leiligheter

Adresse:	Hovet
Gnr.:	42
Bnr.:	Tildeles senere
Kommune:	Vegårshei
Boligtype:	Leilighet
Eieform:	Eier (selveier)
Prisantydning:	fra kr 1.070.000,- til 1.780.000,- + tinglysn./dok.avg.
Tomteareal:	Sameie
Areal:	ca 3.500m ²
Grunnflate:	Fra 51 m ² til 84m ²
BRA:	
Garasje:	Carport/parkering
Fremdrift:	Umiddelbart etter salg av 50% i byggetr

Felles for alle leilighetene er at de er utformet i en moderne tidsriktig stil, alle med åpen stue-/kjøkkenløsning og har enten eget grøntareal eller terrasse. Alle leilighetene har carport, eller egen biloppstillingsplass med opsjon på carport.

**Fase 1
solgt
på en dag!**

23. August 2008

- **Hele 18 Husbankfinansiert boliger er nå satt opp på Hovet Boligområdet.**

- **Et pilotprosjekt i Husbanken når det gjelder utvikling av boligtilbud i små tettsteder.**

▪ Lindal Hus november 2010

Boligene er godt tilrettelagt for handicappede, og bygges slik at de får et lavt energiforbruk til oppvarming

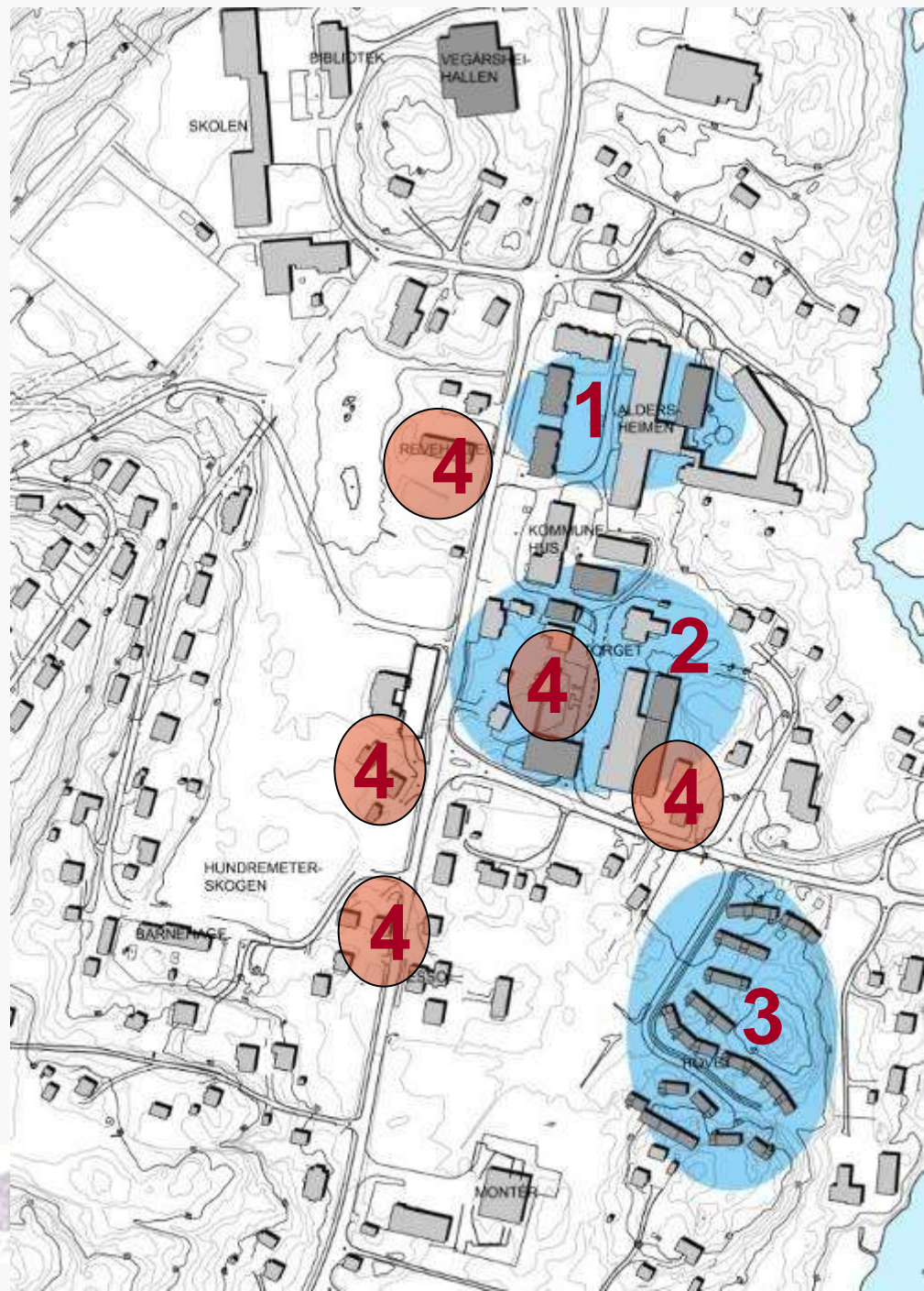
- ”Dette nyetablerte boligområdet er plassert i et meget solrikt området, nær sentrum i Vegårshei kommune.
-

”Der er barnevennlige omgivelser, med trygg vei til barnehage og barn -og ungdomsskole som ligger i kort gangavstand.”

Fortetting: Fra låver til boliger – 20 leiligheter

«Den levende bygda» Vegårshei: 12. januar 2009 20 nye «låveleiligheter» i Myra sentrum.

Tvedestrandsposten

Tre boliger av falleferdig låve

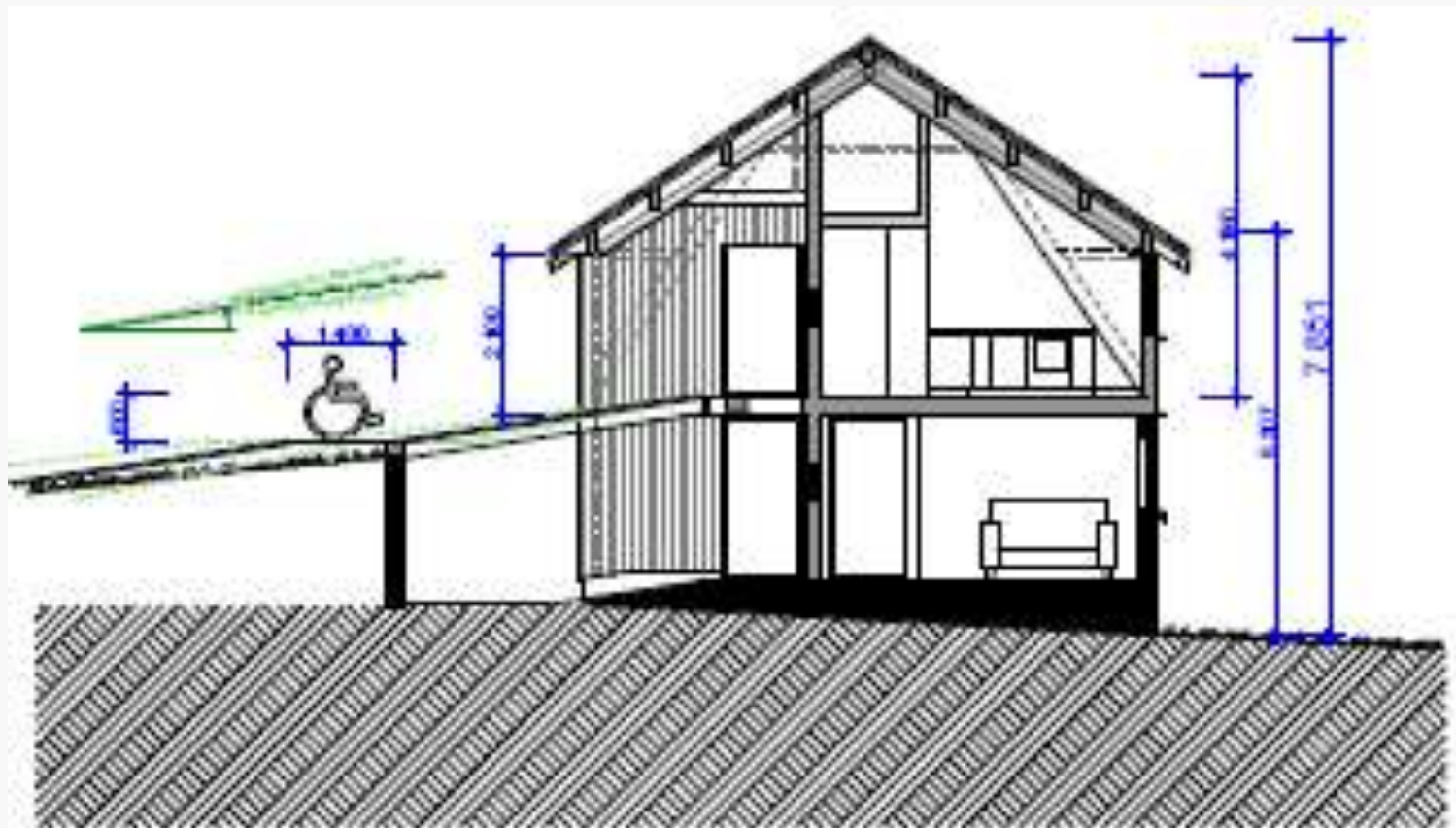
- Husbanken og «Den levende bygda» støtter plan om å bygge leiligheter i en låve i Myra sentrum.
- Den falleferdige låvebygningen i sentrum av Myra skal fortsatt se ut som en låve, men likevel romme tre moderne leiligheter. Eierne Håkon og Einar Stebekk har fått Husbanken med på å lage et ganske unikt «låveprosjekt», som de satser på å realisere neste år.

Tvedestrandsposten 22.01.2008

Snitt A-A'

Trives: Tordis Bråten, Ida Stormyr og Ingeborg Smeland er godt fornøyd med å bo i den gjennomlyste «låven» i Myra. Her ser de fram sin leilighet. Foto: Øystein E. Døvre

Ikke fjes lenger: Tordis Bråten har fått en fin og koselig stue. Her er det ikke røyk som minner om et fjes lenger.

Gammel hjelper: Denne gamle hjulben-leiligheten i Ingeborg Smeland ligger akkurat slik den lå på Eivern.

På «låven» sitter damene

- Du er heldig som har fått hele fjøset, sier Ida Stormyr til Tordis Bråten. Selv bor Ida i kornløa, mens Ingeborg Smeland bor i høyloa. De tre damene trives alle i den fine låven i Myra på Vegårshei.

Fjøsinduer: Blomne i det gamle fjøset er bevart, og vindusbredden er den samme. Tordis Eivern Kotslett bil, og har bilen stående på utsiden av leiligheten.

en bevares, og den måtte restaureres slik at den svingdig så ut som en låve.

Tre leiligheter

Nå er låven bygd om til tre moderne og greie leiligheter. Et

koselige leiligheten til Tordis Bråten. Det eneste måtte være at vinduene i stua er forholdsvis små. Ved ombyggingen måtte det brukes samme type vinduer i fjøsmuren som tidligere.

I leilighetene til Ingeborg Smeland og Ida Stormyr er det høyt under taket i stua, og det er spart en gammel løvetjule.

Midt i smørøyet

I september kunne de tre damene flytte inn i hver sin leilighet som de leiet.

- Vi bor midt i smørøyet, sier Tordis.

- Her er det kost vei til butikken, banken og klesbutikken. Her er jo alt! sier hun.

De tre damene hadde alle lyst til å bo i sentrum på Vegårshei på sine eldre dager.

- Det har ikke vært så lett å få tak i leiligheter her i sentrum, og det er heller ikke lett å få en trygg bolig, sier smørøyetlig her, forteller Tordis Bråten.

Tidligere har eierne av denne låven bygd om det gamle bolighuset ved siden til to leiligheter. Her bor det også to damer i hver sin leilighet, og alle fem møtes ofte og har et travelt sosialt fellesskap.

Meldte sin interesse

Tordis forteller at hun for et par år siden var på besøk hos en av damene i bolighuset, da det ble snakk om leiligheter i den gamle låven.

- Å, der kunne jeg tenke meg bo! sa Tordis allerede den gangen. Og med både hun og flere andre interesserte til leilighetene ettervert, kunne husierne for alvor begynne å planlegge prosjektet.

Det er arkitekt Atle Goutbeek som har tegnet den nye låven, og tømmer Oddvar Langan som har hatt det krevende byggarbeidet.

ØYSTERLØK DAMO.

Mates: Tordis bor i «låsleiligheten» i 1. etasje, mens Ida og Ingeborg må opp på løvetjule for å gå inn i sine leiligheter.

Bokollektiv – 5 enkefruer på tunet

Alene 20 år i stort hus

- Liv Skeimo (76) og Tordis Bråten (80) hadde begge store eneboliger 1 mil utenfor sentrum og bodde alene i 15 og 20 år etter at ektemennene gikk bort.
- De hadde mange rom og store hager å holde i stand, og de var avhengige av bil for å handle og treffe andre mennesker.

Nå bor Liv i i hovedhuset, og Tordis bor i låven.

- Herfra er det gangavstand til alt de trenger og gode venner.

”Ensomhet er Norges største folkesykdom”: Røde Kors, 2011

- Ensomhet ofte fører til sykdom, som f.eks tristhet, angst og depresjon

Andel er høyest
blant unge mellom
18 – 29 og eldre
over 70 år.

40 % av alle husholdningene i Norge består i dag av en person

Vegårshei 2007

Mål:

- 1950 innbyggere i 2018?

Vegårshei 2007

Mål:

- 1950 innbyggere i 2018
- 2010: 1916 innbyggere
- 2011: 1921 innbyggere
- 2011: 1940 innbyggere
- 2012: 1976 innbyggere
- 2013: 2000 innbyggere
- 2014: 2018 !

Kom til Vegårshei for å lære om utvikling

Norske småkommuner: Befinner seg der Vegårshei var for seks år siden, og ønsker å lære

I 2006 satte Vegårshei som mål å ha 1.950 innbyggere innen 2018. Det målet nådde kommunen allerede i år. Nå vil andre kommuner i Norge lære av Vegårshei.

Onsdag kom en hel buss med representanter fra kommuner i Buskerud, Husbanken og Buskerud fylkeskommune til Vegårshei. Formålet var å trekke lærdom av de grepene Vegårshei har gjort for å snu utviklingen og omdømmet.

«Den levende bygda»

I 2006 var innbyggertallet i Vegårshei omtrent det samme som i 1940, det vil si rundt 1850 personer. Riktignok var situasjonen forbedret siden midten av 70-tallet, da folketallet var helt nede i 1650. Men på midten av 90-tallet stagnerte utviklingen på ny, og folketallet var synkende. Samtidig begynte befolkningen å «forgubbes» og arbeidsplassene forsvant.

Kommunen skjønte den måtte ta noen grep for å snu utviklingen. Så da kommuneplassen 2006 - 2018 skulle etableres, ble det etablert et prosjekt kalt «Den levende bygda». Prosjektet hadde fokus på bolig, næring, kultur, markedsføring og tettstedsutvikling. Hovedmålet var 1.950 innbyggere innen 2018. Husbanken, fylkesmannen i Aust-Agder og Aust-Agder fylkeskommune ble engasjert som

Lærevillige: Delegationen fra Husbanken og Buskerud stortrivdes på Heia. Rådmann Ole Petter Skjævestad, ordfører Kjetil Torp og rådgiver Chantal van der Linden fortalte dem om grepene kommunen har tatt. Deretter fikk de en omvisning i bygda. (FOTO: OLAV LOFTESNES)

11.12.201
2

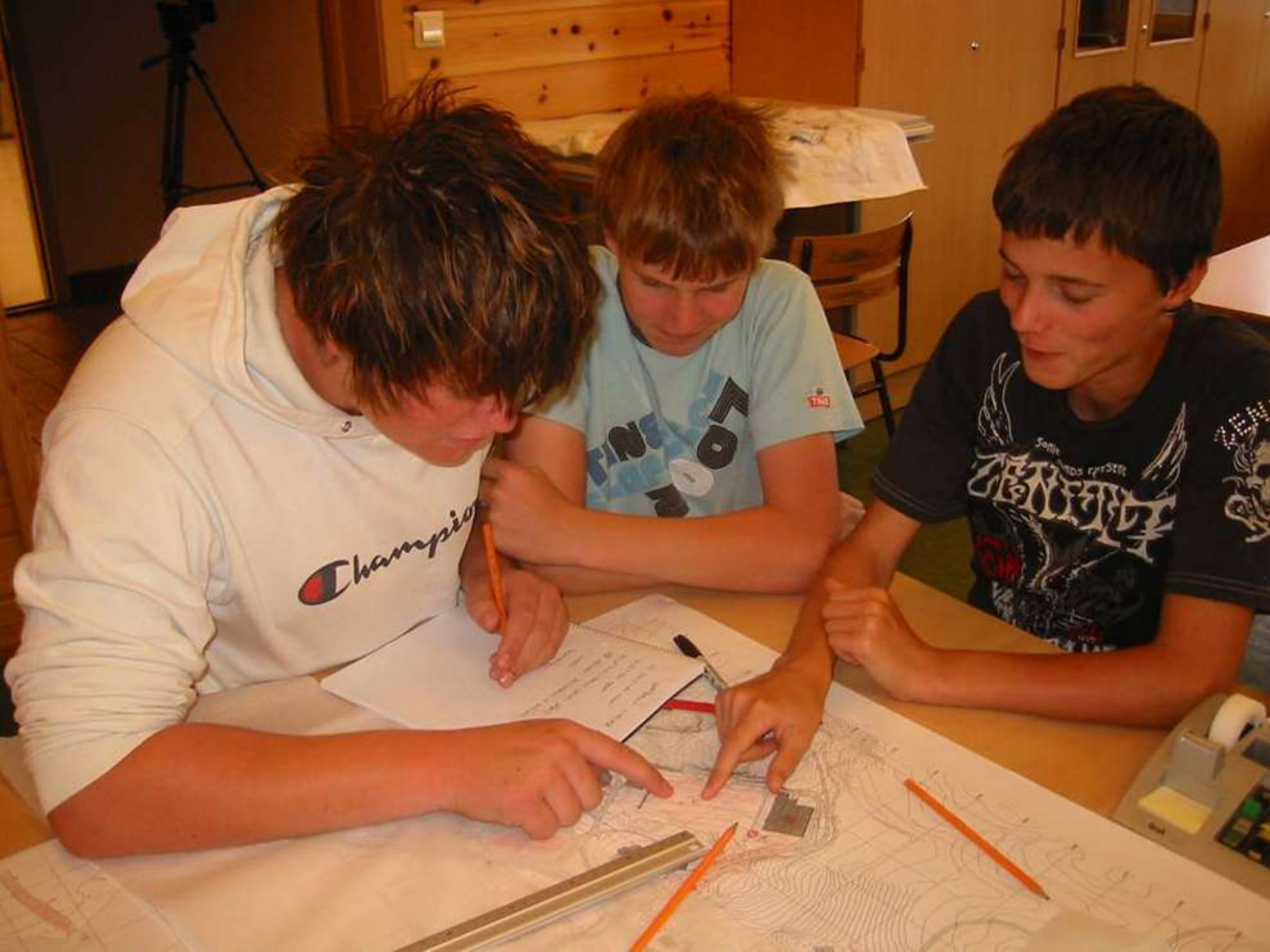
”Iveland er nesten et sted”.

- Fotograf Morten Krogvold

INNBYGGERMEDVIRKNING

- *Hva ønsker folket?*

**Village Plan:
From a
cross road to a
Village centre**

Flere boliger I sentrum og bruk av eksiterende infrastruktur

ARENDALE KOMMUNE

Bibliotek

Iveland vil ha landsby

Iveland kommune har søkt om bolyst-midler for å bygge landsby i tettstedet Birketveit.

ANNA KRINGSJØ

arendalposten.no 27.08.2014

– Skal Iveland kommune fortsette å vokse må vi kunne tilby leiligheter i nærheten. Nå må de som vil ha leilighet enten flytte til Birkeland eller til Verneha, sier næringssjef i Iveland, Egil Mollrud.

I samarbeid med Agder Wood har Iveland planlagt landsbyprosjektet «Åkles» med 26 leiligheter, næring og kulturbygg i kommunens administrasjonssenter Birketveit. Det er søkt hjelpemidler fra Kommunal- og regionaldepartementet. Ifølge Mollrud har Iveland søkt om togprosjektet av søknadene fra Åmli-Agder fylkeskommune.

«Vi starter grunnarbeidene til høsten»

– Uansett om vi får midler eller ikke, starter vi nå arbeidet.

NYTT SENTRUM: Næringssjef Egil Mollrud med modellen av Ivelandlandsbyen «Åkles» som skal bygges i kommunensenteret Birkeland.

FOTO: STEIN HARRID DICARO

"Åkle", Iveland sentrum

Ola Roald arkitekter MNAL

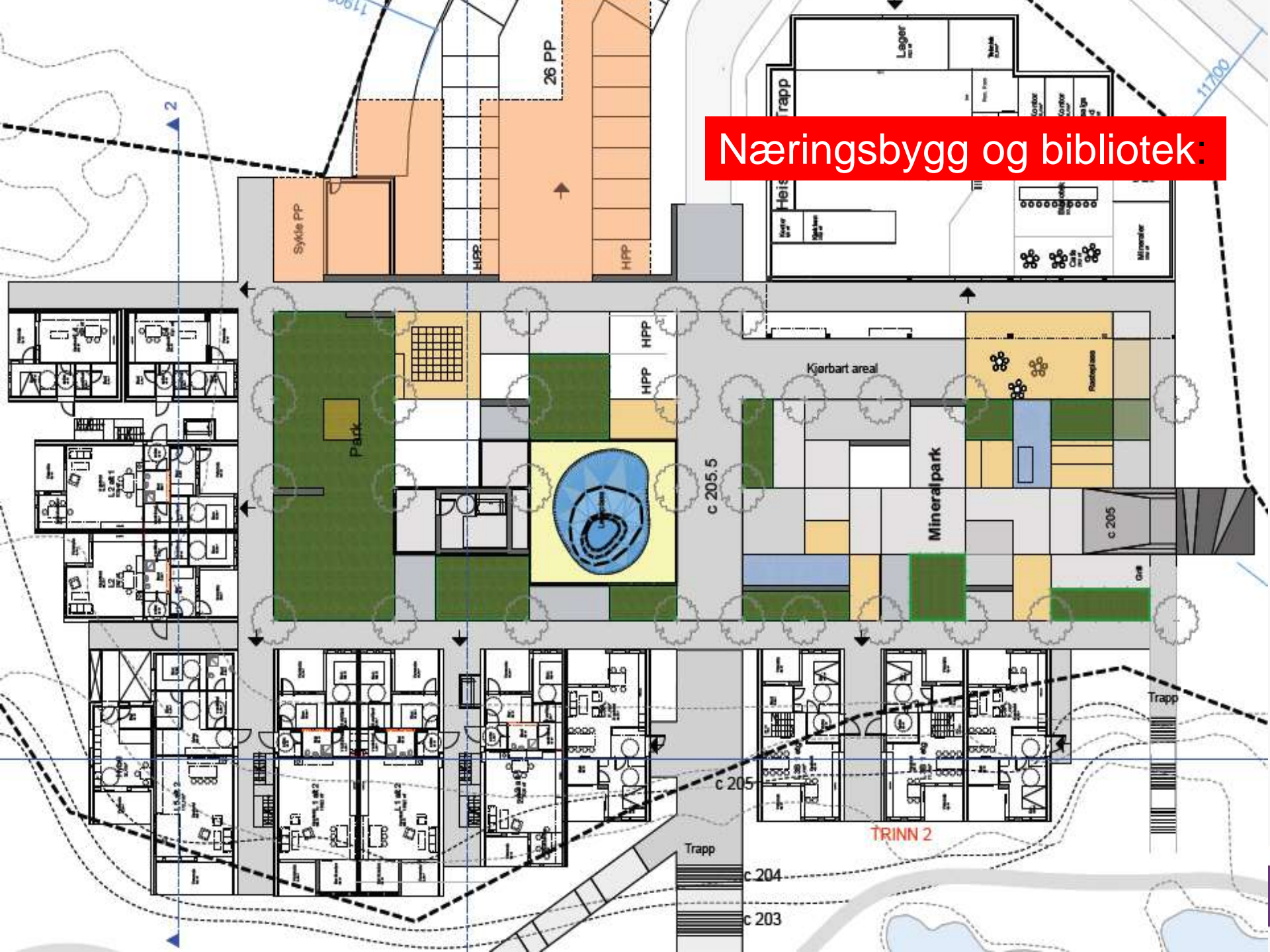
ARENDALE KOMMUNE

"Åkle", Iveland sentrum

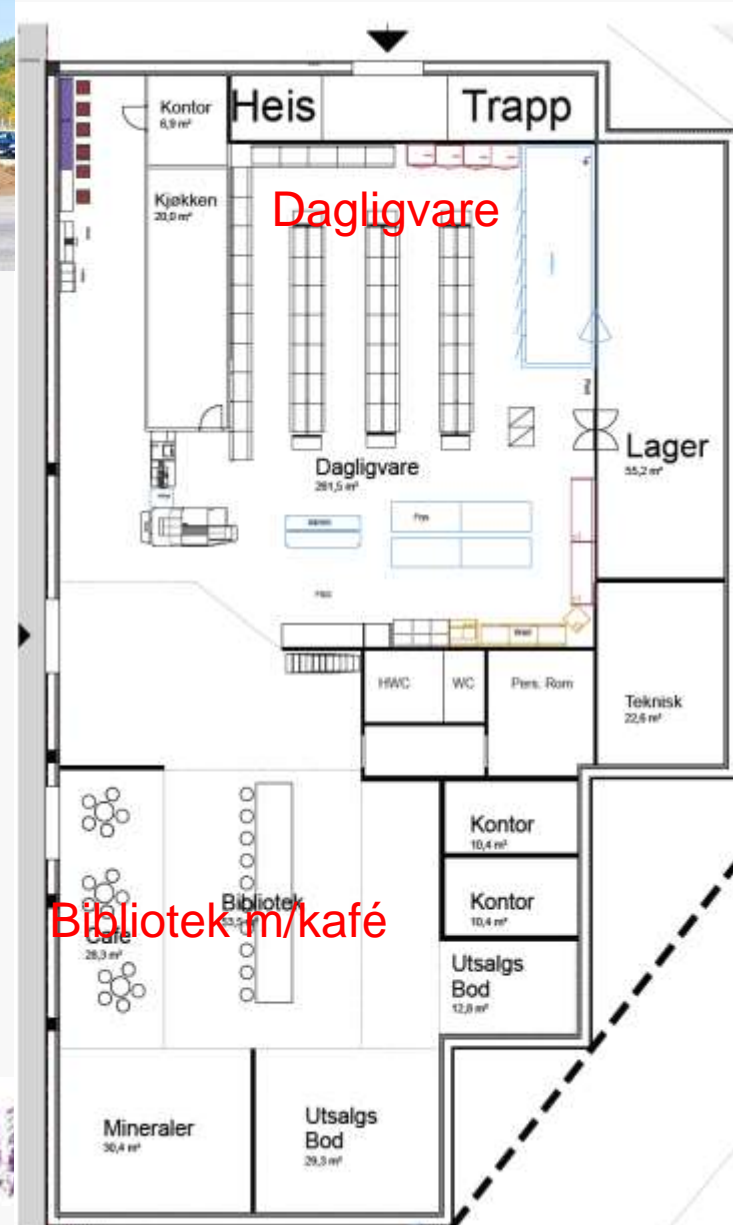
Næringsbygg og bibliotek:

Næringsbygg

- 650 kvm grunnplan
- Fleksible utsalgslokaler
- Minimal betjening Eksempel:
  - Etablererkontorer
  - "Utsalgsboder"
  - **Dagligvare**
  - **Bibliotek m/kafé**, (med aviser, tidskrifter, nye bøker, dvd og musikk)

Nytt bibliotek på Iveland

Av: Radio Loland

Publisert: 18.11.14

Biblioteket på Iveland flytter til nytt næringsbygg på Åkle og dette markeres med fire ulike arrangement mandag 24. november.

Det nye biblioteket vil i stor grad være ubetjent. Det settes opp en selvbetjeningsautomat som er enkel i bruk. En forutsetning for bruk er et nasjonalt lånekort, som benyttes ved inn- og utlevering, skriver Iveland kommune på sin nettside.

Du kan lese saken her:

www.iveland.kommune.no/nytt-bibliotek-paa-akle.5621182-294426.html

Betjent bibliotek:

Det vil være bibliotekansatte tilstede tirsdager kl. 12.00-18.00
samt torsdager kl. 09.00-13.00.

For øvrig er tilgjengeligheten til det nye biblioteket ***identisk med butikkens
åpningstider.***

Parkeringskjeller I Iveland!

TETTSTEDSUTVIKLING SJEKKLISTE:

- 1. Skap samspill mellom funksjoner**
- 2. Skap bedre tilgjengelighet med bil, buss, sykkel og til fots**
- 3. Transformer bygninger og parkeringsplasser til nye formål**
- 4. Bygg mange nye attraktive, sentrumsnære boliger**
- 5. Økt fokus på folkehelse ved utvikling av sosiale møtesteder og satsing på kultur**
- 6. Plasser barnehager, skoler og universiteter i sentrum**
- 7. Synliggjør kulturarv og kulturmiljøer**
- 8. Utvikle sjøsider og elvebredder med nye bygninger, parker og plasser**
- 9. Skap dialog og klima for investering mellom nærings- eiendoms- og offentlige aktører**

10. Politisk vilje

1. SKAP SAMSPILL MELLOM FUNKSJONER

- **En overordnet målsetning må være å få til en rik funksjonsblanding i kommunesenteret.**

- I våre norske byer har vi plass nok.
- Vi har for få mennesker og bruker de åpne plassene alt for lite.

Nye bygninger
med næring &
leiligheter:

Stasjon

Bowling hall

Rekultiv

Nytt Folkebad: ikke ved idrettsanlegg

Stasjon

Kulturtorv

Rådhus

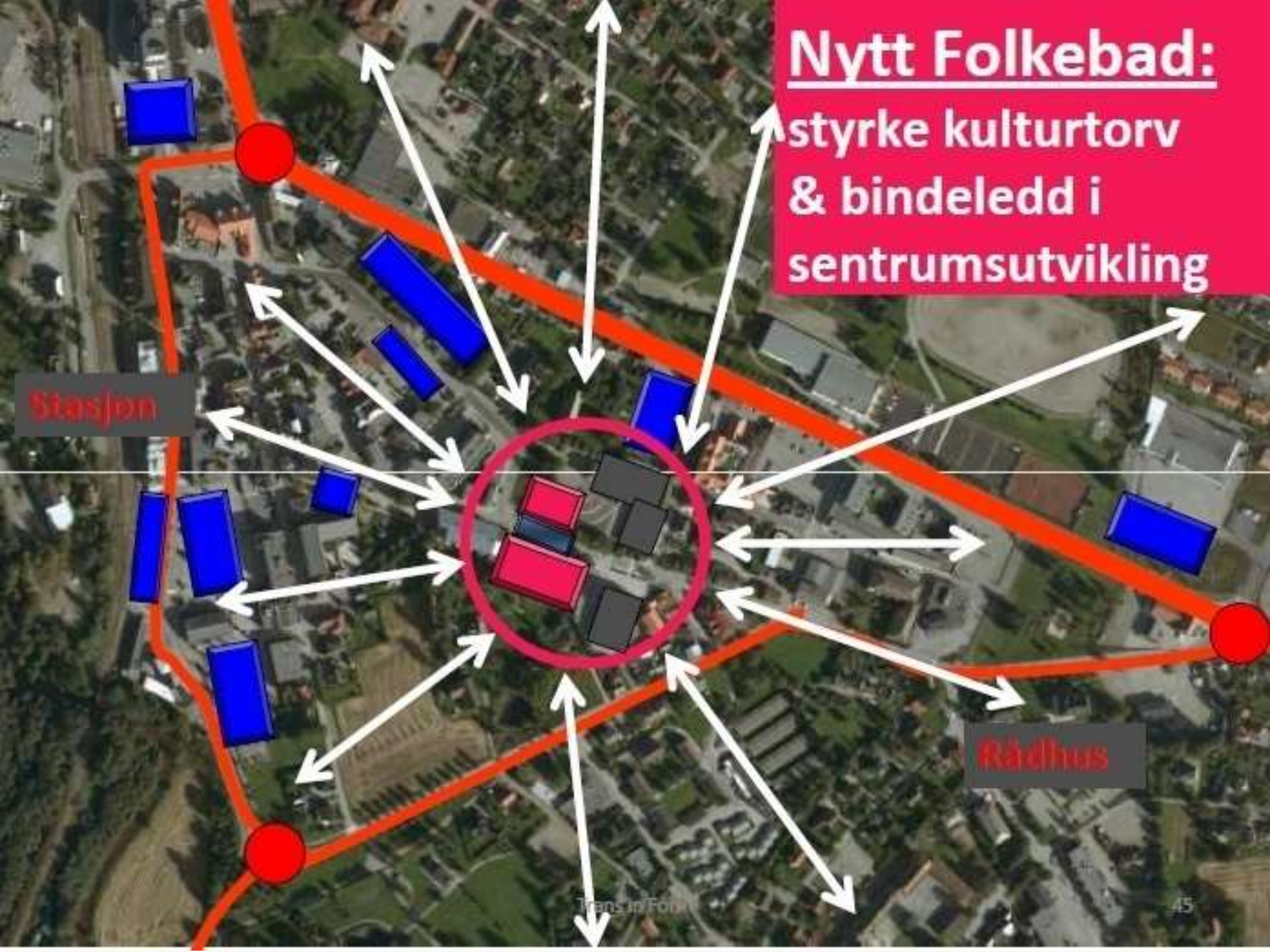

Nytt Folkebad: styrke kulturtorv & bindeledd i sentrumsutvikling

Stasjon

Rådhus

Kultur, idrett OG folkehelsearbeid?

3.TRANSFORMER BYGNINGER OG PARKERINGSPLASSER TIL NYE FORMÅL

- **En enkel analyse og dialog med grunneier vil identifisere mulige områder og eiendommer som bør planlegges til nye sentrumsformål.**

En levende
sentrum med fokus
på mennesker og
byliv:

Stasjon

Rådhus

Å bygge noe nytt er en mulighet..

1. etasje: Br.areal 2.320 m² Nto areal 2.272 m². Svømmehall utgjør 448

2. etasje: Br.areal 1.902 m² Nto.areal 1.780 m²

Kjeller: Br.areal 390 m², Nto.areal 340 m² (svømmehall disponerer 136 m²)

Nedre Eiker Kommune
– trygghet og samhold

Blekkspruten svømmehall på Bråta holder
88 kurs pr. uke

til lands og til vanns...

Nedre Eiker Kommune
– trygghet og samhold

Pub på kveldstid - for hele bygda

Flott danse-
musikk må til!

Vi har vært på
Norge Rundt
med temaet
"Jakten på den
gode følelsen"

Alle band spiller
gratis til dans!

Nedre Eiker Kommune

– trygghet og samhold

Bråta Cafe' er åpen for alle

Et naturlig
samlingspunkt
for folk i alle aldre

Nedre Eiker Kommune

– trygghet og samhold

Bråta er et generasjonssenter..

Datakurs i regi av elever fra ungdomsskolen

Frivillig sentral – møteplass for alle

EYDEHAVN-KUBEN
FRIVILLIG
SENTRAL

Vil du bruke litt av din tid sammen med andre?
Vil du treffe nye mennesker?
Vil du være med og sette dine og andres idéer ut i livet?

Frivilligsentralen tilbyr deg mange spennende aktiviteter som frivillig arbeid, kurs, foredrag og mye mer. Du kan også bli medlem i foreningene våre. Dette gir deg mange muligheter og et godt nettverk.

Frivilligsentralen er en møteplass for alle som vil være med og sette sine og andres idéer ut i livet. Du kan bli medlem i foreningene våre, eller du kan være med på aktiviteter uten å bli medlem. Dette gir deg mange muligheter og et godt nettverk.

For mer informasjon, kontakt oss på telefon 47 47 47 47 eller på vår hjemmeside www.frivilligsentralen.no

Frivilligsentralen er her!

2. SKAP GOD TILGJENGLIGHET FOR GANGTRAFIKK, SYKKEL, BUSS OG BIL.

- **Et viktig mål er å skape god framkommelighet og tilgjengelighet for alle: de gående, syklende og de som bruker buss eller tog – og de som trenger bil.**

«Bakkebyen» bør satse på el-sykkel

Med alle bakkene i Arendal by, må vi ty til el-sykler for å få til stor økning i sykkelbruken, mener byplanlegger Mike Fuller-Gee. Nye sykkelveier og flere på sykkel er sentrale mål i den nye, lokale transportplanen.

VIDAR FLØDE

vfl@agderposten.no 977 07 707

I sin nye klimamelding pekte statsminister Jens Stoltenberg på at Ola og Kari må bli et mye mer syklende folkeferd for å møte fremtidens klimautfordringer. Og på TV2-nyhetene samme dag ble Kristiansand kommune trukket frem som bevis på at det offentlige kan spare millioner på å investere i sykkelveier og andre stimuleringer for å få opp sykkelbruken.

Tapte mot Grimstad

For et par år siden kastet den selverkler-te «miljøbyen» Arendal seg frem på med hele forhølet. Men tapte ettertrykkelig mot Grimstad i kampen om å bli fylkets første veivesen-erklærte «sykkelby». Men nå skal det bli andre gir, lovet et kobbelt av optimister under byplankafeen på «Buen» i kulturhuset onsdag. I den månedlige byplankafeen som arrangeres i anledning arbeid med «Byplan 2023», var denne gang det nylig fremlagte utkastet til lokal transportplan for Arendal i fokus – og i særdeles sykkeldelen av planen. Må ha el-sykkel i byens bakker

– For skal vi nå målene om å få stagget veksten i biltrafikken, så må langt flere reise kollektivt – og sykkel! forkynte Kåre Kristensen fra fylkeskommunen.

– Må ha el-sykkel i bakkene

– Men Arendal har en masse bakker, og det er slitsomt å sykle opp alle disse bakkene. Skal Arendal lykkes med å bli en sykkelby og få den store økningen i sykkelbruk vi ønsker og

er avhengig av, så er el-sykkel eneste alternativet! fremholdt byplanlegger Mike Fuller-Gee skråsikkert. Han hadde derfor invitert el-sykkelpioner Geir Johnsen til å ta med seg et stativ el-sykler av samme type som Oslo, Moss og Åsler kommuner har satset på – og som ble ivrig prøvesyklet av mange begeistrede. – Og faktisk er det også denne typen London-politiet har kjøpt inn en masse av! kan Fuller-Gee fortelle.

«Det er så slitsomt å sykle i alle disse bakkene i Arendal»

Sykkelplanen

– Målet er en dobling av antall «sykkelreiser» fra 5 til 10 prosent av alle daglige reiser. En nokså «håret» plan, men i tråd med nasjonal målsetting, sa sykkelkontakt Heidi Liv Tomren til de fremmøtte, for en stor del politikere fra kommunepulnauvalget og kommunalt ansatte. Hun viste til kommunedelplanen

SYKKELFORKJEMPERE: Arendals nye klima- og miljørådgiver, Ragnhild Hammer (foran) og kommunens «sykkelkontakt», Heidi Liv Tomren, vil gjerne slå et slag for økt sykkelbruk i Arendal. Og da er slike el-sykler som ble vist frem under byplankafeen denne uken et veldig godt alternativ i «bakkebyen» Arendal, mener de.

FOTO: ANNE KARIN ANDERSEN

for sykkeltrafikk bystyret vedtok i fjor, og som nå er innlemmet som et sentralt element i den nye transportplanen fylke og kommune snart skal vedta. Planen med 44 sykkelruter vil koste nesten to milliarder kroner å realisere fullt ut. Tomren jobber med kart- og geodata til daglig, men ble plukket ut til sykkel-

kontakt fordi hun er ivrig sykler og kommer på to hjul til rådhuset så godt som daglig. I rådhuset er det godt tilrettelagt for syklistene med innendørs sykkelparkeering og dusj for dem som trenger det.

Flere kommunale avdelinger bør legge bedre til rette, mener sykkelkontakten. – Og det bør også byens bedrifter gjøre, følger Ragnhild Hammer opp. Den nokså nylig satte klima- og miljørådgiveren er også veldig opptatt av å få fart på Arendal som sykkelby.

To sykler på turistkontoret

– Så nå skal Arendal kjøpe en haug med el-sykler?

– Nei, i så fall må vi til med større anbudsutlysninger. Så det må eventuelt bli på litt mer sikt. I første omgang kjøper turistkontoret inn to el-sykler, og vi har gjort en avtale om at våre ansatte skal kunne benytte dem av og til. Men det er et stort potensial for kommunens ansatte som skal mellom møter og avtelling i byen, at de kan bruke el-sykkel i stedet for bil, sier hun. Og sender en rask oppfordring til både sykkelhuset og fylkeshuset om å kaste seg på elsykkelbølgen.

– Sånn skal jeg hal proklamerer bystyrepolitikker Rune Sævre (SV) på vei ut dora iført hjelm og sort el-sykkel.

”Skal Arendal lykkes med å bli en sykkelby og få den store økning en i sykkelbruk vi ønsker, er el-sykkel eneste alternativ”.

Mike Fuller-Gee
Agderposten 27.4.2012

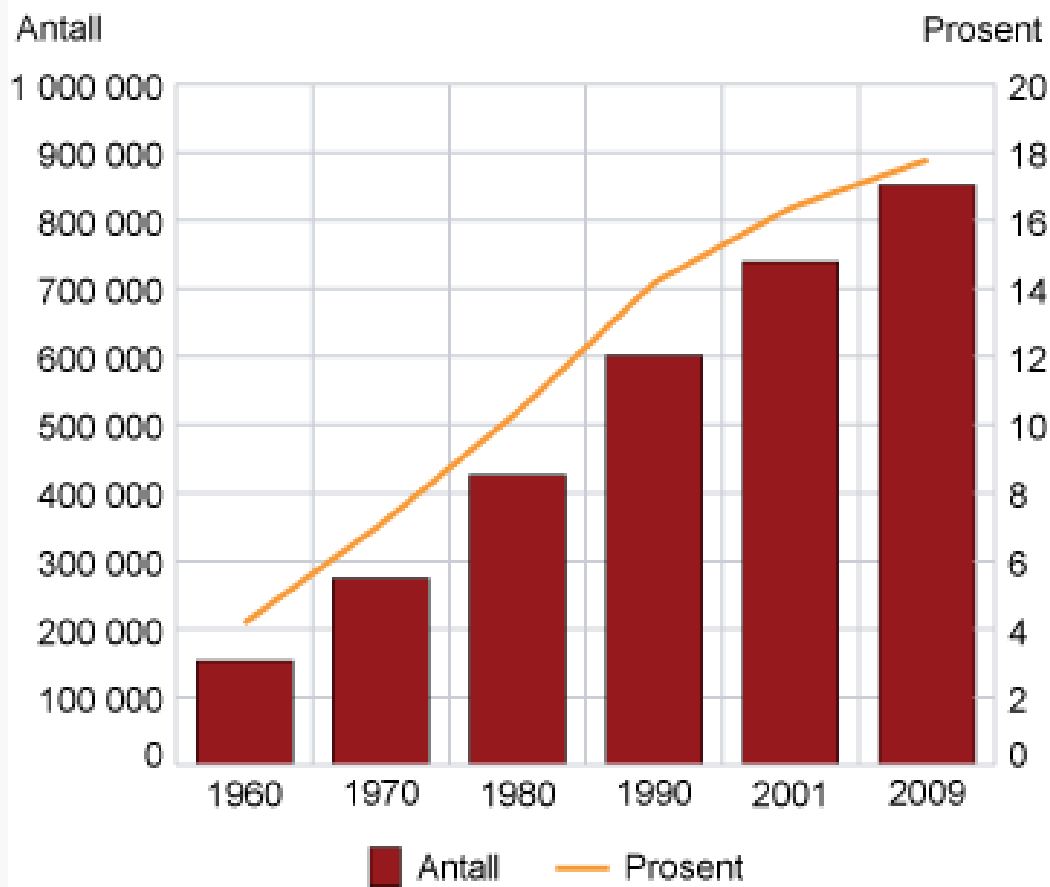

4. BYGG MANGE NYE ATTRAKTIVE, SENTRUMSNÆRE BOLIGER

- **Det blir aldri liv uten mange boliger i sentrum.**
- **Boliger er den eneste sikre garantien for liv i sentrum etter forretningenes stengetid.**

Bosatte i privathusholdninger som bor alene. 1960, 1970, 1980, 1990, 2001 og 2009. Absolutte tall og prosent

**850 000
personer bor
alene i Norge**

- **Befolkningsstatistikk.
1. januar 2009**

- Stort behov for mange nye leiligheter på grunn av det økende antall eldre (67+) og eneshusholdninger (37% av befolkningen).

- Boligbyggingen må bidra til:
  - at flere eldre kan leve et liv mest mulig uavhengig av offentlige tjenester.

Bodil (84) ble sendt hjem med gåstol til ektemann (90) i rullestol

23.08.13 VG NETT

Andel boligblokk /leiligheter:

Arendal 8,9%

Larvik 12,8%

Tønsberg 15,3%

Norge 22,5%

	Tønsberg	Larvik	Porsgrunn	Skien	Grimstad	Arendal	Kristiansand	Hele landet
Enebolig	47,6 %	57,8 %	54,4 %	57,0 %	71,6 %	69,5 %	38,8 %	52,2 %
Tomannsbolig	13,3 %	10,5 %	7,2 %	9,4 %	3,3 %	6,7 %	10,9 %	9,1 %
Rekkehus, kjedehus osv	17,2 %	12,3 %	15,0 %	11,8 %	5,9 %	9,9 %	18,4 %	11,5 %
Boligblokk	15,3 %	12,8 %	17,1 %	17,7 %	8,3 %	8,9 %	24,6 %	22,5 %
Bygning for bofellesskap	1,2 %	2,3 %	3,5 %	0,5 %	6,5 %	1,3 %	3,8 %	1,9 %
Andre bygninger	5,3 %	4,3 %	2,7 %	3,6 %	4,4 %	3,7 %	3,6 %	2,8 %
sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Vi har MANGE brukte eneboliger.

I 2014 er 70% av boligene i Arendal eneboliger

NEDRE GARTHA
Enebolig m/dobbel garasje og anneks

Prisfordere 2.090.000,-
+ 2,0% OMK

NYLI
Enebolig med utleieenhet og garasje

Prisfordere 2.200.000,-
+ 2,0% OMK

Real estate advertisement for two properties. The top one is 'NEDRE GARTHA' (Enebolig m/dobbel garasje og anneks) priced at 2.090.000,- + 2.0% OMK. The bottom one is 'NYLI' (Enebolig med utleieenhet og garasje) priced at 2.200.000,- + 2.0% OMK. Both ads include photos of the houses and their interiors.

NEDRE GARTHA
Enebolig m/dobbel garasje og anneks

Prisfordere 2.090.000,-
+ 2,0% OMK

P-ROM 154 BBA 160 BTA 178 BYGGEAR 2375 TOMT 3123 m² arei

Real estate advertisement for 'NEDRE GARTHA' (Enebolig m/dobbel garasje og anneks) priced at 2.090.000,- + 2.0% OMK. It includes a table with property details: P-ROM 154, BBA 160, BTA 178, BYGGEAR 2375, TOMT 3123 m² arei. The ad features a large photo of the house and a smaller photo of the interior.

NYLI
Enebolig med utleieenhet og garasje

Prisfordere 2.200.000,-
+ 2,0% OMK

P-ROM 136 BBA 130 BTA 130 BYGGEAR 1588 TOMT 404 m²

Real estate advertisement for 'NYLI' (Enebolig med utleieenhet og garasje) priced at 2.200.000,- + 2.0% OMK. It includes a table with property details: P-ROM 136, BBA 130, BTA 130, BYGGEAR 1588, TOMT 404 m². The ad features a large photo of the house and a smaller photo of the interior.

KLODEBORG
Enebolig m/fantastisk utsikt

Prisfordere 1.450.000,-
+ 2,0% OMK

P-ROM 76 BBA 147 BTA 84 BYGGEAR 1947 TOMT 515 m², festet

Real estate advertisement for 'KLODEBORG' (Enebolig m/fantastisk utsikt) priced at 1.450.000,- + 2.0% OMK. It includes a table with property details: P-ROM 76, BBA 147, BTA 84, BYGGEAR 1947, TOMT 515 m², festet. The ad features a large photo of the house with a lake view and a smaller photo of the interior.

SALTRØD
Sentralt beliggende enebolig på Saltrød

Prisfordere 2.200.000,-
+ 2,0% OMK

P-ROM 122 BBA 201 BTA 282 BYGGEAR 1983 TOMT 301 m² arei

Real estate advertisement for 'SALTRØD' (Sentralt beliggende enebolig på Saltrød) priced at 2.200.000,- + 2.0% OMK. It includes a table with property details: P-ROM 122, BBA 201, BTA 282, BYGGEAR 1983, TOMT 301 m² arei. The ad features a large photo of the house and a smaller photo of the interior.

KLODEBORG
Enebolig m/fantastisk utsikt

Prisfordere 1.450.000,-
+ 2,0% OMK

P-ROM 76 BBA 147 BTA 84 BYGGEAR 1947 TOMT 515 m², festet

Real estate advertisement for 'KLODEBORG' (Enebolig m/fantastisk utsikt) priced at 1.450.000,- + 2.0% OMK. It includes a table with property details: P-ROM 76, BBA 147, BTA 84, BYGGEAR 1947, TOMT 515 m², festet. The ad features a large photo of the house with a lake view and a smaller photo of the interior.

Spenkende enebolig beliggende sentralt på Saltrød, ca 7 km øst for Arendal sentrum

Arendal: Totalt 22 000 boliger

15 000 eneboliger; 1 500 leiligheter

antall boliger	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Frittliggende enebolig eller våningshus	13895	14017	14019	14183	14274	14778	14728
Hus i kjede, rekke-/terasse-hus, vertikaldelt tomannsbolig	1803	1828	1872	1908	1947	1937	1994
Horisontaldelt tomannsbolig eller annet boligbygg med mindre enn 3 etasjer	1182	1280	1437	1504	1645	1829	1947
Blokk, leiegård e.l.	1116	1177	1208	1291	1310	1387	1454
Forretningsgård, bygg for felleshusholdning e.l.	857	919	894	914	927	938	1062
Bygningstyper (sum)	18853	19221	19430	19800	20103	20869	21185

Andel boliger	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Frittliggende enebolig eller våningshus	73,7 %	72,9 %	72,2 %	71,6 %	71,0 %	70,8 %	69,5 %
Hus i kjede, rekke-/terasse-hus, vertikaldelt tomannsbolig	9,6 %	9,5 %	9,6 %	9,6 %	9,7 %	9,3 %	9,4 %
Horisontaldelt tomannsbolig eller annet boligbygg med mindre enn 3 etasjer	6,3 %	6,7 %	7,4 %	7,6 %	8,2 %	8,8 %	9,2 %
Blokk, leiegård e.l.	5,9 %	6,1 %	6,2 %	6,5 %	6,5 %	6,6 %	6,9 %
Forretningsgård, bygg for felleshusholdning e.l.	4,5 %	4,8 %	4,6 %	4,6 %	4,6 %	4,5 %	5,0 %
Bygningstyper (sum)	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

- Feil boligpolitikk kan koste dyrt

Vil ha boligvekst langs «kjøttbeinet»

LANGS KOLLEKTIVAKSEN: Block Watne vil markere framover og med at de følger opp tidligere vedtak. Her faktskisse fra 18. februar 2015.

Arendals byplanlegger står til med en kraftig advarelsen også til politikere i nabokommunen: Dropp Linnheia og bygg heller i byen. – Feil boligpolitikk vil merkes på Grimstads kommunebudsjett, advarer Mike Fuller-Gee.

Vi ser nå det ut som om vi har fått en klar og tydelig uttalelse fra Mike Fuller-Gee.

«I dagens utfordringer på mange områder, vil han trekke frem behovet for endring i boligpolitikken som det mest presserende i Arene som kommune. Blide når det gjelder hensynet til folketallet, til trykkel for innbyggere – og behovet til de kommunale boligstiftene.

– Eldrebølgen – kall den gjerne for «silberkommandoen» – er den størst kollektiv utfordring for boligpolitikken i vår tid. Bare i dag er cirka 40 prosent av alle våre boliger empansivt utrustet med, og anslått eller. Mange ønsker seg mindre boliger og lager, fremholder byplanleggeren.

– Jeg tror at Grimstad, som de fleste kommuner i Norge, ikke sine trenger strategiske boligplaner på samme måte som man har laget strategiske næringsplaner. Mange tror at fremtiden bare er mer av det samme som fortiden. Det er det absolutt ikke. Kort sagt er det det behov for en massiv ombygging fra eneboliger til kollektivitet, fremholder Mike Fuller-Gee.

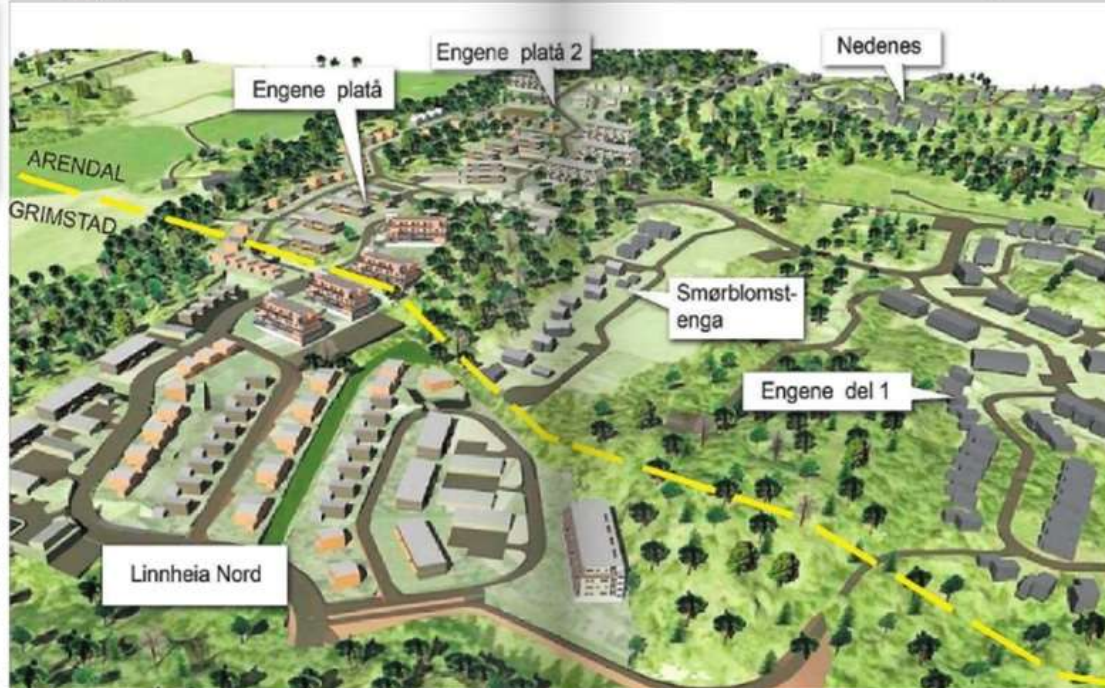
Bare 1 prosent bor i blokk
Han viser til at bare 1,1 prosent av boligbeholdningen i Arendal bor i boligblokker eller leiligheter. Det er nesten halvparten av sifret i Aust-Agder fylke som er på 2,1 prosent – og langt under landsgjennomsnittet som er på 12,8 prosent!

– Om man sammenligner størrelsen på mer-«silberkommandoen» boliger, vil byplanleggeren si at det er en utfordring for oss å finne ut av hvordan vi skal bygge ut og utruste boliger. Vi får tid til alle de varme leilighetene det blir behov for, særlig ikke om vi ikke ønsker å bygge ut og utruste boliger, advarer Mike Fuller-Gee.

På et budsjettmøte for Arendals toppolitikere i juni, fikk byplanleggeren full støtte fra alle. Kommunestyret gir skjønnsvurd på at det er viktig å bygge ut og utruste boliger, advarer Mike Fuller-Gee.

«Eldre-tsunami er den største utfordringen»
Gee. I tillegg til at det vil gi større trykkel for den enkelte.

Tøffel- og rullatorstand
– Å gjøre en mye større del av nye boligstiftene universelt utformet er særlig viktig for å bidra til at et så stort antall eldre kan bo hjemme lengre. Innsatser til kollektivitet, fremholder Mike Fuller-Gee.

STORUTBYGGING PÅ KOMMUNEGRENSA: Block Watne er i gang med storutbygging av boliger på grensen Engene Plattå 2 – der Engene Plattå 2 ender ikke er påbegynt. Men over grensa mot Grimstad, på Linnheia sør for Fevik, er det påbegynt enda flere boliger. Her kan det bli plass til over 1.000 nye beboere. **SEILS: ANSLÅN VIKK AS**

- Nei til blokker langt fra sentrum

ADVARER: Arendals planlegger advarer kraftig med store boligplaner utenfor sentrum. Faktskisse fra Apletsepten 24. juni 2014.

Varaordfører: - Ikke ideell utbygging

Varaordfører og hengerende ordfører i Grimstad mener planene for utbyggingen Linnheia på grensen mellom de to kommunene ikke er ideell.

– Etter vår mening er ikke liden ideell. Det medfører at barn må kjøre/ferdes til alle fritidsaktiviteter, og det betyr noe for barn som ikke har bil. Det betyr også at det blir noe for barn som ikke har bil. Det betyr også at det blir noe for barn som ikke har bil. Det betyr også at det blir noe for barn som ikke har bil.

– I vår kommuneplan legger vi særlig vekt på utbygging langs kollektivaksen, nettopp med tanke på tilgjengelighet. Holmberg peker på at det er planlagt en større utbygging i Sjøvik, og at det også vil komme 3-400 nye leiligheter ved Campusområdet. Ellers er det vel bare Folv-området igjen til utbygging i Grimstad sentrum, mener varaordføreren.

FØLGER OPP VEDTAK: Regiondirektør Beith Ek i Block Watne avviklet i Engene Plattå. – Nær kollektivaksen, argumenterer han.

Boligdirektør slår tilbake mot kritikken

Regiondirektøren i Block Watne mener de bare følger opp tidligere vedtak både i Arendal og Grimstad når de planlegger storutbyggingen på grensen mellom de to kommunene. – Utbyggingen skjer ved kollektivaksen, påpeker han.

Regiondirektør i Block Watne avdeling for Aust- og Vest-Agder, Beith Ek, er ikke spesielt chokerende uttalelse med byplanlegger Mike Fuller-Gee. Igen.

– Med utbygging fra Linnheia til Birkerød skal vi forsikre oss ikke bygge ut slik kommunestyret vil ha etreket på 1970, så klyppest Linnheia rett opp til Grimstads bykretsens Fevik, argumenterer Ek.

– Og viser til at med den tilvokst her, vil Grimstad også bli nye steder til sin nye storby på Fevik, og det betyr at det blir grunnlag for en bussetrasse med et avgangspunkt som kan bli et nytt alternativ til privatbil for stadig flere.

Ligger nær Fevik
Før utbyggingen på Linnheia rett faktisk oppbygger byplanleggeren opp smått, om å bygge opp rask bydelssentrum.

- Vi øker kollektivbruken
– Vi har bare fulgt opp planene på fevners både i Arendal og Grimstad har vedtatt – om å bygge ut langs kollektivaksen mellom de to byene, fremholder direktøren hos landskaps- og stedsplanleggingsselskapet, sier Ek.

Han medgir at Fuller-Gee har et poeng når det gjelder å bygge ut og utruste boliger, advarer Mike Fuller-Gee.

Her er de seks nye bydelsentrene

BYGGE TETTRE: Både Arendal og Grimstad må bygge tettre, mener byplanleggeren. Faktskisse fra Apletsepten 19. juni 2014.

– Vi burde forby bygging av nye eneboliger

ARENDAL: – Vi burde forby bygging av eneboliger de nærmeste årene, spissformulerte byplanlegger **Mike Fuller-Gee** (til venstre i bildet) på gårsdagens boligseminar under Arendalsuka (se saken under). Fuller-Gee pekte på at markedet svømmes

over av brukte boliger. Og viste til at Arendal var på rett vei med nedgang fra 33 % eneboliger i 2010 til 23 % i 2011. Men så økte andelen igjen til 30 % i 2012. Både av hensyn til kommunens største budsjettposter: Skole/barnehage (33%) og omsorg

(28%) - og av hensyn til befolkningen med økende ensomhet – bør man bygge tettere i «tøffel og rullatoravstand». På bildet Fuller-Gee i debatt med **Johannes Kristiansen** (H) fra Grimstad. Bak direktør i Veidekke Agder, **Are Westbye**.

NYHETER 11

ARENDALSUKA

NESKILEN TERRASSE: 3D-fotomontasjer av det nye leilighetsbygget Arendal Boligbyggelag skal bygge på Eydehavn.

Solgte for 32 mill. på en kveld

Ni leiligheter gikk unna på rappen da Arendal Boligbyggelags nye prosjekt, Neskiilen Terrasse, hadde salgsstart tirsdag kveld.

FRANK JOHANNESSEN

bjor@agderposten.no 911 03 385

Det ble dermed travelt for

megler Ingrid Svendsen hos Sornmegleren, som sto for kontraktene.

– Boligbyggelaget har virkelig truffet markedet med dette sjønære og flotte prosjektet, sier hun i en mail til Agderposten.

Blant leilighetene som ble revet først bort, var en toppleilighet til 5,4 millioner.

50 interesserte hadde satt seg på liste før salget startet.

Byggestart blir snarest mulig, og bygget er forventet å stå ferdig årsskiftet 2015/-2016.

Det er fremdeles lite leiligheter igjen i skrivende stund.

NE SK I L E N
T E R R A S S E
E Y D E H A V N

50 interesserte hadde satt seg på liste før salget startet

26 leiligheter– fra 55 til 111 kvm.
Alle leilighetene får balkong eller terrasse.

Flere fellesrom:

- **I kjeller er det et aktivitetsrom på over 200 kvm med egen scene.** Dette rommet kan brukes til treningsrom, eller andre aktiviteter.
- **1. etasje er det satt av 110 kvm til et aktivitetsrom med tilliggende kjøkken, toalett og garderobe.** Her kan beboerne ha et samlingssted for møter, kurs og annet. Det kan også benyttes til private arrangementer med servering fra eget kjøkken.
- Det vil også bli bygget **et eget gjesterom med toalett** som kan disponeres for dem som får flere på besøk.

ARENDALE KOMMUNE

Boliger innenfor rullatoravstand

5. ØKT FOKUS PÅ FOLKEHELSE VED UTVIKLING AV SOSIALE MØTESTEDER - OG SATSING PÅ KULTUR

- **I mange norske tettsteder er det fortsatt få arenaer å treffe andre mennesker, spontant eller planlagt.**
- **Derfor er det behov for gode møteplasser inne og ute.**

Ensomhet:
vi trenger gode venner og
steder vi kan treffe
dem.....

Bidra til å skape steder hvor folk føler seg velkommen.

- Kommuner med høy tilflytting vil naturlig ha en befolkning med større behov for å komme seg ut og treffe folk

Møter skaper steder

Dagbladet 16.09.2012 Andreas Hompland

- Folk møtest sjeldan bare for å møtast og sosialisera, men fordi vi har eit eller anna ærend der.

The image shows a newspaper clipping from 'Søndagskommentar' (Sunday Commentary) in the 'Aftenposten' (Evening Post) newspaper. The title of the article is 'Når menneske' (When people). The author is identified as 'Andreas Hompland'. The main text begins with the sentence: 'Det er møte som finn stader, ikkje omvendt. Når kommunikasjon og handel finn' (It is meeting that finds places, not the other way around. When communication and trade find...). To the right of the text is a photograph showing two men in blue work clothes sitting at a workbench in what appears to be a workshop or factory setting. The man on the right is looking down at something on the workbench, while the man on the left is looking towards the camera.

Kultur eller folkehelsearbeid?

Kultur eller folkehelsearbeid?

6. PLASSER BARNEHAGER, SKOLER OG UNIVERSITETER I SENTRUM

- Mange steder preges av at det er kun pensjonister og flytninger som bruker sentrum i hverdagene.
- Dette fordi det har vært en trend å legge barnehager og skoleanlegg på områder langt fra sentrum.

**Seljord sentrum ca
1300 innbyggere**

**Kandidat: Norges mest attraktiv
sted 2012**

**Sentrumsutvikling,
Boligbygging,
Næringspolitikk,
Innbyggerdeltagelse.**

Skolegård i Seljord sentrum, Telemark - 2010

REKREASJON

Skolegård i Seljord sentrum, Telemark - 2012

21.Juni
2012

BARNEHAGEBYGG: Flertallet mener kommunen skal kjøpe tidligere McDonalds på Torvet for 4,8 mill. til barnehage.

Vil ha barnehage i byen

Formannskapet i Arendal vil med 6 mot 3 stemmer å gå inn for kjøp av det tidligere McDonald-bygget på Torvet til barnehage. Bystyret avgjør i dag.

VIDAR FLØDE

vill@agderposten.no 97 707 707

Kommunens eiendomsforetak har fått tilslag på kjøp for 4,8 mill. med forbehold om bysty-

rets godkjenning i møtet i dag. Arbeiderpartiet (2) og SV (1) gikk imot.

Robert Nordli (Ap) pekte på kommunens dårlige økonomi. Rune Sævre (SV) vill vite hvem som tok initiativet, og var på krigsstien om Arendal Eiendom KF ønsket å opptre som eiendomsspekulant. Rådmann Harald Danielsen påtok seg skylda, eller æren. Han og andre fødte ideen i en lunsj for et par måneder siden. Han fritok eiendomsforetaket og styreleder Peder Syrdalen (H) for all

skyld, og viste til at det var naturligt at kjøpet foregår via KF-et.

Ideen er å legge til rette for barnehage med 50-70 plasser. Han hadde forståelse for skepsisen, men viste til fordeler med å drive litt større barnehager, og dro frem at en lekeplass kunne være et aktivum for barnefamilier på kvelder og i helger. Og at dette kunne bidra til sårt etterlenget aktivitet på et stadig dodere torv.

Pål Koren Pedersen (V) var også veldig i tvil, men berøm-

met rådmannen og hans folk for å våge å tenke spenstige tanker.

Varaordfører Anders Kylland (Frp) fikk flertall for forslag om et punkt der det slås fast at bygget skal selges om det ikke lar seg gjøre eller blir for dyrt med barnehage der. Han terget på seg både Ap og SV da han tok til orde for å selge dagens barnehager i Møllers Asyl og Lillero for å finansiere kjøpet.

Verken ordfører eller de to andre fra Høyre tok ordet i debatten.

ARENDALE KOMMUNE

ARENDAL
BIBLIOTEK

BANK

**Boliger innenfor
barnevognavstand**

Sentrum – møteplass for alle

ARENDALE KOMMUNE

...vi trenger gode
venner og

steder vi kan treffe
dem....

9. SKAP DIALOG OG KLIMA FOR INVESTERING MELLOM NÆRING- EIENDOM- OG OFFENTLIGE AKTØRER.

- Flere kommuner velger å ta initiativ til å lage områdeplan for sammenhengende deler av sentrum.
- En av begrunnelsene er at det er ofte mange grunneiere og det er vanskelig for hver enkelt å koordinere planlegging utover deres egen tomt.

Hundrevis av nye boliger

Boligprosjektene som dels ligger på tegnebrettet, dels er byggeklare, vil gi fylkeshovedstaden Arendal hundrevis av nye boliger på få år. Det bygges vest for sentrum, mot grensen til Grimstad, langs kollektivaksen som utgjøres av kystveien Grimstad-Eydehavn. Nye boliger er nettopp tatt i bruk på Broneset på Tromøy, nå opparbeides tomter og vei-er til nye boliger noen steinkast lenger sør på øya. Boligområder på Bellevue er fortettet, prosjektet i Kuviga er i gang, snart kommer også Fluet – mens Barbu bukt er byggeklar.

På Eydehavn vokser det frem et nytt sjonært prosjekt, men vi skal sørvest for sentrum for å finne de virkelig spenstige nye planene – omkring His, hvor det kan bli hundrevis av nye leiligheter i blokker og rekkehus. Vi noterer oss at eksisterende beboere og velforeninger engasjerer seg for å utnytte iveren etter å bygge. Hva kan beboerne som allerede er eta-

Beboere, politikere, planleggere og utbyggere diskuterer fortettingen av boliger på His.

blert her få ut av prosjektene? Går det ikke an å simpelthen si ja, men på visse betingelser? Det er fullt mulig å stille krav eller fremme forventninger allerede i planleggingsfasen.

På den måten får man mye raskere innfridd sine ønskemål enn om man bare hadde sagt nei til fortetting i form av nye boligprosjekter. I stedet for å forpurre prosjekter i årevis – slik som i Barbu – får man trolig på His innfridd ønsket om naturpark med turstier, fordi man erkjenner at en park er avhengig av at det bygges. Den kommer ikke alene, den må inn i en plan som også forutsetter at noen betaler prisen.

Boliger og arbeidsplasser er to sider av samme sak, bedriftene etablerer seg og oppretter arbeidsplasser der folk bor og der kompetansen finnes. De søker seg dit det er gode kommunale og private tjenester, stor valgfrihet, variert kulturtilbud, godt klima og vakre omgivelser. Slik sett er vi heldige som kan tilby attraktive miljøer som i seg selv stimulerer tilflytting. Men vi må sørge for at utviklingen ikke stopper opp.

Å
IO
sy
V

«Sa
hete

SY

Det
hva
nok
posi
fakt
besl
sam
forh
pro:
og f

IOG
hve
at e
vær
dett
It
gig
te, I
bru
og l
hva
ing

«Sa
vite
mid
gen
del:
hor

Boliger og arbeidsplasser er to sider av samme sak, bedriftene etablerer seg og oppretter arbeidsplasser der folk bor og der kompetansen finnes.

De søker seg dit det er gode kommunale og private tjenester, stor valgfrihet, variert kulturtilbud, godt klima og vakre omgivelser.

Agderposten

13.3.2015

- Samferdsel og infrastruktur som vekstdriver
- – sammen med utdanning (gode skoler), tjenestetilbud og
- et levende bysentrum.

Strategisk næringsplan for Kristiansand/Knutepunkt Sør

- Tilgang til arbeidstakere er i ferd med å bli en flaskehals.
- Å beholde dem kan være mer krevende enn å skaffe dem.
- Det er svært viktig at vi forstår hvorfor mange FORLATER regionen.

Strategisk næringsplan for Kristiansand/Knutepunkt Sør

Hva gjør tettsteder attraktivt for mennesker ?

Andre mennesker

Liv – Rom -Hus

Prioritering av sentrum

100 – 500m

**Vakre steder fungere
bedre!**

LYKKE TIL

